

Излагање председавајућег ОЕБС-у, првог потпредседника Владе Србије и министра спољних послова Ивице Дачића пред Комисијом за безбедност и сарадњу у Европи о председавању Србије ОЕБС-у.

„Председавајући Смите,
Копредседавајући Викеру,
Комесари,
Даме и господо,

Захваљујем на позиву да се обратим овој Комисији. Част ми је што ми се пружила прилика да са члановима Конгреса САД-а говорим о европској безбедности и приоритетима председавања Србије Организацији за европску безбедност и сарадњу.

Желим да потврдим да Хелсиншка комисија игра значајну улогу у оквиру ОЕБС-а. Такође захваљујемо на подршци и сарадњи америчког Стејт департмента у целокупном раду ове организације. Активно залагање САД-а у оквиру ОЕБС-а од кључног је значаја за ефикасност Организације. Америка заиста представља једно од наших упоришта. Она снажно промовише вредности и обавезе ОЕБС-а. САД такође дају највећи допринос укупном буџету ОЕБС-а и пружају водећу подршку Специјалној посматрачкој мисији за Украјину, како у погледу финансијских средстава тако и особља. Веома ценимо чврсту подршку ваше земље ОЕБС-у.

Као што вам је познато, ове године се навршава 40. годишњица потписивања Завршног акта из Хелсинкија. Када је Србија прихватила председавање ОЕБС-у 2015. године, очекивали смо да ћемо славити основне принципе безбедности. Уместо тога, сведоци смо њиховог очигледног кршења. Драматичан развој догађаја у Европи током последњих годину дана снажно нас подсећа да морамо стално бранити како безбедност тако и основне вредности демократије и људских права.

Председавање Србије ОЕБС-у поклапа се са најгором кризом европске безбедности од завршетка *хладног рата*. Иако криза у Украјини и око ње представља доминантно безбедносно питање у Европи, њене последице су још далекосежније. Неповећење и поделе, политика конфронтације и схватање да добитак за једну страну подразумева губитак за другу, угрожава кооперативан приступ безбедности која заузима централно

место у корпусу обавеза и принципа ОЕБС-а. Пре двадесет и пет година, наши шефови држава или влада прогласили су у Паризу крај конфронтације и подела у Европи. Они су изразили своју приврженост демократији, људским правима и основним слободама; постизању просперитета путем економских слобода и социјалне правде; и једнаке безбедности за све земље. Хелсиншки процес и пуна реализација свих обавеза налазе се у самој основи Париске повеље. Српском председавању је потпуно јасно да је наша обавеза да бранимо оно што ОЕБС представља и у томе рачунамо на вашу подршку.

Постојећа криза ставила је у први план трајну сврсисходност ОЕБС-а као организације која је најпогоднија за премошћавање растућих подела и лакше изналажење кооперативних решења. Реаговање ОЕБС-а на кризу је још једном показало значај Организације за европску безбедност.

ОЕБС је стално ангажован на изналажењу дипломатског решења за кризу у Украјини и око ње. Српском председавању је потпуно јасно да је наша обавеза да бранимо оно што ОЕБС представља и у томе рачунамо на вашу подршку.

Главне канале комуникације држимо отвореним и тражимо могућности за заједничко деловање.

Српско председавање се максимално залаже за непристрасан и поуздан наставак ових настојања. Потпуно уважавамо чињеницу да се и ОЕБС и европска безбедност налазе у критичној фази. Најзначајнији приоритет нам је да заштитимо инклузивни и кооперативни карактер рада ОЕБС-а и спречимо да криза ескалира у конфронтацију ширих размера. Улажемо све напоре за поновно успостављање поверења међу државама учесницама и обнову заједничког залагања за визију евроатлантске и евроазијске безбедносне заједнице. Потпуно смо посвећени заједничком ангажовању са главним заинтересованим странама у циљу поновног успостављања мира у Украјини и остваривања стабилности за њен народ.

Данас су очи целог света упрте у Украјину. ОЕБС се такође налази у жижи светског интересовања због његове кључне улоге у надгледању прекида ватре и повлачењу војске и тешког наоружања. Примирје је крхко, али изгледа да се одржава, осим у граду Дебалцеву. Више пута сам позивао све стране да се придржавају услова предвиђеним одредбама Протокола и Меморандума из Минска, из септембра 2014.

године, и да испуњавају своје обавезе из Пакета мера за примену докумената из Минска око којих је недавно постигнут договор у оквиру Трилатералне контакт групе. Желим да се захвалим свом специјалном представнику у Украјини и у Трилатералној контакт групи амбасадорки Хајди Таљавини на неуморном ангажовању како би помогла странама у проналажењу пута ка постизању мира.

ОЕБС, а посебно наша Специјална посматрачка мисија у Украјини, ради свој део посла како би омогућила процес прекида ватре и улаже све друге напоре да поново успостави стабилност и утре пут за обнову и помирење. Показало се да је Специјална посматрачка мисија јединствена и драгоцену у смислу међународног одговора на ову кризу. Међутим, она је ненаоружана цивилна мисија која обавља посао који доприноси мировној операцији. Посматрачи ОЕБС-а раде под значајним оперативним ограничењима и у изузетно нестабилном окружењу. Поздрављам њихову храброст и посвећеност. Њихова сигурност је за нас од примарног значаја. У зависности од тога како ће се ситуација развијати на терену, можда ћемо морати да преиспитамо мандат Мисије.

Српско председавање ће учинити све напоре да помогне обнављању мира у Украјини и обнови поверење широм региона ОЕБС-а. Наша сопствена недавна прошлост указује да, упркос многим потешкоћама, можемо да направимо позитивну агенду за будућност, усмерену на сарадњу и помирење. Србија ставља на сто добре односе са свим кључним актерима, и дајемо све од себе да будемо поштен посредник и искористимо нашу улогу лидера да непристрасно и транспарентно користимо инструменте ОЕБС-а. Међутим, имамо заједничку одговорност, и то посебно кључни актери, да се укључе у дијалог и створе услове за сарадњу и компромис како бисмо заједно нашли конструктиван пут напред. Али молим вас, немојте ме погрешно разумети. Не мислим да би требало да правимо компромис на уштрб наших норми и принципа. Напротив, морамо их поново потврдити и ојачати, како би их било теже погазити.

Даме и господо,

Тероризам је без сумње данас највећа брига широм света. Последњих недеља у региону ОЕБС-а, видели смо ужасне нападе у Паризу и Копенхагену. Изјављујем најискреније саучешће породицама жртава. Како претња тероризма и сродних феномена страних терористичких бораца и

даље расте, морамо бити јединствени и одлучни у осуди свих облика тероризма. Такође, морамо ујединити наша друштва да се одупру покушајима стварања подела на основу вероисповести, националности, расе или културе. Јасно је да реакција кривичног правосуђа није довољна. Морамо да радимо са заједницама и да се бавимо дубљим коренима проблема, да негујемо толеранцију, недискриминацију и поштовање различитости.

Српско председавање ће се посебно усредсредити на сузбијање насилног екстремизма и радикализације који воде ка тероризму, укључујући радикализацију младих и феномен страних бораца. У свим овим областима, узећемо у обзир наше обавезе из области људске димензије и блиско ћемо сарађивати са партнерима ОЕБС-а за сарадњу. У јулу месецу бићемо домаћин конференције на експертском нивоу о борби против тероризма широм региона ОЕБС која ће се одржати у Бечу, с тежиштем на стране терористичке борце. Овај догађај је најављен прошле седмице на министарском састанку самита у Белој кући о борби против насилног екстремизма, као један од његових регионалних пратећих догађаја. Подстичем САД да дају свој пун допринос нашој конференцији.

Даме и господо,

Дозволите ми да се сада осврнем на приоритете српског председавања ОЕБС-у.

Српско председавање ће се посебно усредсредити на сузбијање насилног екстремизма и радикализације који воде ка тероризму, укључујући радикализацију младих и феномен страних бораца.

Даме и господо,

Уверен сам да ОЕБС има користи од континуитета консекутивног председавања Швајцарске и Србије. Српско председавање ће наставити да ради на основу нашег Заједничког плана рада у све три димензије, са посебним тежиштем на поједине теме од интереса.

Поред питања борбе против тероризма, наше активности из прве димензије ће се усредсредити на унапређење сарадње у суочавању са транс-националним организованим криминалом, укључујући и његову

повезаност са трговином људима и илегалним миграцијама, управљање и реформу безбедносног сектора и решавање насталих претњи у области сајбер безбедности. Поздрављамо континуирану посвећеност и председавање САД-а Неформалном радном групом која се фокусира на изналагање новог низа мера за изградњу поверења у области сајбер безбедности. Српско председавање такође подржава континуирани дијалог о контроли конвенционалног наоружања надајући се да то може довести до напретка у модернизацији наших постојећих инструмената, укључујући и мере изградње поверења и безбедности, као што је Бечки документ. Оствариваћемо тесну сарадњу у вези са војно-политичким питањима са овогодишњим председавајућим Форуму за безбедносну сарадњу Монголијом, Црном Гором и Норвешком, као и у оквиру наших припрема за одржавање Годишње безбедносне прегледне конференције.

У оквиру друге димензије ћемо ставити акценат на питања која се поклапају са нашим националним приоритетима, укључујући борбу против корупције, управљање водама и смањење ризика од катастрофа и приправност у овој области. Тема овогодишњег Форума из области економије и заштите животне средине је „Управљање водама на простору ОЕБС-а - јачање безбедности и стабилности путем сарадње“, док ће Имплементациони састанак економске и еколошке димензије, који ће бити одржан у октобру у Бечу, бити посвећен борби против корупције. Надамо се значајном учешћу САД-а на оба поменута скупа.

Даме и господо,

Хелсиншки завршни акт је у време усвајања био револуционарни потез у великој мери зато што је укључио и људску димензију у питање безбедности. Данас је наша обавеза и одговорност да нагласимо и да заштитимо универзалне вредности: људска права, толеранцију и недискриминацију. Учеснице ОЕБС-а морају стално да раде на спровођењу обавеза у области људске димензије укључујући и јачање националних институција за људска права. Српско председавање ће учинити све да их у томе подржи. Ове године ћемо посебан акценат ставити на јачање владавине права, слободе изражавања и слободе медија, укључујући и безбедност новинара и слободу окупљања и удруживања. Недавни трагични догађаји у Паризу и Копенхагену истичу значај заштите слободе изражавања, тако да је наша намера да организујемо скуп посвећен безбедности новинара од посебног значаја. Такође ћемо ставити акценат и на заштиту права припадника националних мањина и унапређење толеранције и недискриминације.

Имајући у виду да је агенда ОЕБС све крос-димензионална и да многе савремене претње безбедности проистичу, једним делом, из маргинализације, ми ћемо јачати напоре да будемо инклузивни. У наше активности ћемо укључити и перспективе и проблеме жена и омладине, посебно у оквиру пројеката од непосредног значаја за грађане. Такође ћемо јачати напоре ка укључивању цивилног друштва у рад наше организације зато што цивилно друштво може и треба да игра кључну улогу у заштити људских права и креирању политика у земљама учесницама.

Даме и господо,

Србија ће интензивирати напоре ка унапређењу регионалне сарадње и помирења на Западном Балкану. Присуство мисија на терену ОЕБС-а је од велике користи за наш регион као и њихови напори да помогну земљама домаћинима да испуне обавезе према ОЕБС-у у све три безбедносне димензије. Моја земља је имала директне користи од рада ОЕБС-а и из сопственог искуства знамо колико значајан допринос могу дати мисије ОЕБС-а на терену. Мисије ОЕБС-а на терену су поуздани партнери и Србија је поносна што је домаћин мисије ОЕБС-а. Мисије ОЕБС-а на терену дају значајан и конструктиван допринос јачању безбедности и консолидацији реформских процеса који чине наша друштва јачим и штите права наших грађана. Иако је сваки регион унутар простора ОЕБС-а другачији, уверен сам да ће лекције Западног Балкана бити корисне у ширем смислу. Тренутна безбедносна криза на простору ОЕБС-а истиче потребу за дијалогом и помирењем. Искуство Србије показује да је могуће сачинити позитивну агенду чак и када смо суочени са великим препрекама, усвајањем прагматичног приступа који је циљно оријентисан.

Даме и господо,

Тренутна криза европске безбедности истиче значај ОЕБС-а као безбедносне организације. Његова реакција на ситуацију у Украјини показује да он може да решава проблеме. Подсећа нас на то да свеобухватни концепт безбедности такође укључује војно-политичку димензију и да овај аспект рада Организације треба да подржимо исто онако снажно како подржавамо и његов рад у људској димензији. Посебно у случајевима када шаљемо стотине припадника цивилног особља у кризна подручја, морамо бити у стању да им обезбедимо највећу могућу заштиту. Надам се да ћемо убрзати напредак у решавању дуго нерешеног питања недостатка правног субјективитета ОЕБС-а. То ће нам бити од помоћи у решавању ове врсте изазова.

Такође бих да нагласим да ОЕБС пружа веома много уз мала улагања. Замислите колико би тек још могао да постигне уз додатна средства. Његов би рад оставио још и већег трага.

Даме и господо,

Док се припремамо да ове године обележимо четрдесету годишњицу Хелсиншког документа, морамо наћи начина да поново изградимо поверење, и опет се удружимо у напорима да појачамо ниво безбедности широм целог региона ОЕБС. Морамо да с великом пажњом посматрамо стратешку перспективу европске безбедности. И морамо наставити да подржавамо наше заједничке вредности и принципе, онако како су и уткани у Хелсиншки завршни документ и друга кључна документа ОЕБС. Иако до кршења ових норми долази, њих не треба поново разматрати. Уместо тога, оне се морају поново потврдити и ојачати, а њихово подривање учинити тежим. Треба да се осврнемо на корене Хелсиншког процеса и извучемо поуке из заједничког ангажовања лидера из доба Хладног рата. Треба да запамтимо да делимо одговорност за мир и безбедност у Европи.

Чврсто верујем да ОЕБС има кључну улогу у свеобухватној архитектури европске безбедности, и то као инклузивна платформа за дијалог, изградњу поверења и премошћавање све већег јаза између Истока и Запада. Све је ово садржано у геслу српског председавања које гласи: „Поновно јачање вере и поверења у циљу стварања позитивне агенде за будућност”, и ми ћемо уложити сваки напор у стремљењу ка овом циљу. У том смислу поздрављам формирање Панела еминентних личности о европској безбедности као заједничком пројекту, који је покренут у децембру на годишњој седници Министарског савета ОЕБС-а. Уверен сам да Панел има потенцијал да створи иновативне идеје које ће нам помоћи да поново оживимо *хелсиншки дух*. Радујем се његовим препорукама за проналажење начина да се садашња култура конфронтације замени културом сарадње и заједничког деловања.

Председавајући Смите,
Копредседавајући Викеру,
Комесари,
Даме и господо,

Председник Обама је поново потврдио да је европска безбедност од централне важности за америчке интересе и националну безбедност. ОЕБС

представља јединствен формат, који омогућава САД-у да допринесу европској безбедости. Инклузивност ОЕБС-а је широка и гради све важнији мост између евроатланског и евроазијског региона.

Желео бих да се захвалим Сједињеним Државама на чврстој посвећености ОЕБС-у. Надам се да ће ваша земља наставити да на најбољи могући начин користи ОЕБС-ову инклузивну платформу за дијалог и заједничко деловање.

Хвала вам на пажњи и подршци. Радујем се вашим питањима и коментарима.“